

montat cornul de cerb cu cele două stele. Scutul și casca sub o mantie cu ciucuri (fig. 1 b).

Existența inorogului între armele reprezentării heraldice este cea care ne-a determinat să ne îndreptăm atenția asupra acestui sigiliu, în cadrul preocupărilor noastre mai vechi privind folosirea acestui simbol în blazoanele vechi românești, cum ar fi cel al lui Nicolae Olahus¹. Sigiliul descris mai sus, prin modul de realizare și armele folosite pare a fi o piesă apuseană din secolul al XIX-lea, probabil a unui cavaler al ordinului de Malta.

Calitățile artistice ale execuției și prezența ei în regiunile noastre ne-au determinat să considerăm că nu este lipsit de interes să o facem cunoscută.

NOTE

¹ Cr. Gheorghe, *BSNR*, 67—69, 1973—1975, p. 295—299.

UN INTÉRESSANT SCEAU DE NOTRE COLLECTION

L'auter présente un sceau à représentation héraldique de facture occidentale provenant de la zone Muscel du dép. d'Arges.

DESCOPERIRI MONETARE

NUMMUS ALEXANDRIN CU EFIGIA LUI VABALLATHUS

MILTIADE CÎRLAN

Se păstrează în colecția noastră un nummus alexandrin dintr-o emisiune alexandrină, pe monedele căreia sînt întipărite, pe cele două fețe, chipurile împăratului roman Aurelianus (270—275) și al uzurpatorului palmyrian Vaballathus (267—273), ajuns pentru o vreme împărat în părțile orientale ale imperiului circummediteranean. Cum astfel de monede sînt mai puțin răspîndite în România, am considerat că nu este de prisos să facem cunoscut exemplarul aflat în colecția noastră.

Aurelianus Augustus et Vaballathus Imperator

Bill ↑ 10 g; 20 mm.

Av. ΑΚΑΔΟΜΑΥΡΗΑΙΑΟCCEB. ☞ Bustul împăratului Aurelianus spre dr., diademat, în lorica și paludamentum; în cîmp st. și dr. L/B = anul 2.

Rv. ΙΑCΟVΑΒΑΑΑ ☞ Bustul lui Vaballathus spre dr., diademat, în lorica și paludamentum; în cîmp st. și dr. L/€ = anul 5.

Dattari, 272, nr. 5425.

Fig. 1. Nummus alexandrin emis pentru Aurelianus Augustus și Vaballathus Imperator.

L'auteur présente un nummus alexandrin émis pour Aurelianus Augustus et Vaballathus Imperator, type Dattari 5425, découvert probablement en Dobroudja.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Nummus alexandrin émis pour Aurelianus Augustus et Vaballathus Imperator.

Deși, din păcate nu cunoaștem locul exact al descoperirii, știm cu certitudine că moneda a fost descoperită pe teritoriul României. Și cum această monedă aparține unei emisiuni din vremea domniei împăratului Aurelianus, am înclina, mai degrabă, să atribuim descoperirea Dobrogei.

Cu toate că pentru provincia de la Dunărea de Jos, informațiile publicate privind descoperirile de monede emise în Alexandria Egiptului sînt încă puține, și putem aminti aici doar tezaurul din vremea împăratului Diocletianus, aflat la Tomis și dispersat după descoperire¹, precum și de cîteva descoperiri izolate², totuși numărul nummiilor alexandrini, penetrați în Dobrogea și păstrați în colecțiile publice și particulare din România este cu mult mai mare³. Astfel în colecțiile Cabinetului Numismatic al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, alături de monede alexandrine aflate în loturi de certă proveniență dobrogeană, se păstrează și trei nummii alexandrini, doi emiși pentru Probus și unul pentru Numerianus, găsiți în anul 1925 la Beilic⁴, precum și un Gordian și Aurelian în zona Babadag⁵.

Deși tezaurul de nummi alexandrini aflat la Tomis, acum junătate de veac, a fost socotit de către un renumit istoric ca reprezentînd o pradă de război, ajunsă în Metropola Pontului odată cu unitățile militare romane reîntoarse în Scythia Minor, după campania victorioasă întreprinsă de împăratul Domitianus în Egipt, împotriva uzurpatorului Domitius Domitianus⁶, prezența monedelor emise de Alexandria Egiptului este, mai degrabă, de pus în legătură cu străvechea axă comercială grecească nord-sud, pe drumul de ape al Pontului Euxin și Mediteranei orientale, drum marcat de-a lungul istoriei, atît în Egipt, cît și în Scythia Minor, printr-un lung șir de descoperiri de caracter epigrafic, arheologic și numismatic⁷.

Monedele regelui din deșertul arabic, Vaballathus și ale reginei mame Zenobia sînt cunoscute pentru Dobrogea. Orest Tafrali semnala, într-o lucrare publicată între cele două războaie mondiale, că astfel de monede se păstrează în bogata colecție numismatică a entuziastului profesor macedo-român Pericle Papahagi, dar fără a preciza, din păcate, dacă exemplarele văzute sînt nummi alexandrini.

NOTE

¹ C. Secășanu, *CNA*, 13, 1938, 109, p. 14—17; depozitul a fost descoperit în 1936 și imediat dispersat, C. Secășanu putînd publica doar un fragment.

² R. Ocheșanu, *Pontica*, 7, 1974, p. 199—200, cite o monedă de la Aurelian Probus și Diocletian, provenind din Constanța și un Maximian Hercule din Dobrogea; *ibidem*, p. 200, nota 4, un Carinus aflat la Constanța, în studiu la Al. Popcea.

³ În colecțiile constănțene se află un număr destul de mare de nummii alexandrini, iar R. Ocheșanu a avut amabilitatea de a ne informa că în colecțiile numismatice ale Muzeului de istorie a Municipiului București se află și un număr de monede alexandrine, fără loc de descoperire cunoscut, dar cu siguranță provenind din achiziții efectuate pe teritoriul Moesiilor, iar în colecția Institutului de Arheologie din București, inv. 477/10 se păstrează un Probus, anul L/B = anul 2, descoperit la Tulcea.

⁴ Registrul-inventar al colecției 1918—1962, inv. 1319 din 1957.

⁵ Registrul-inventar al colecției 1918—1962, inv. 1479 din 1958.

⁶ W. Seston, *Diocletien et la tétrarchie*, Paris, 1946.

⁷ Vezi D. M. Pippidi, *Studii de istorie a religiilor antice*, București, 1970, p. 60—82; I. Barnea, *Pontica*, 5, 1972, p. 251 și urm.